

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää Digikompassia keskeisenä työkaluna digitalisaation ja datatalouden tavoitteelliseen kehittämiseen Suomessa ja EU:n jäsenmaissa.
- Tunnistetut neljä pääosa-aluetta tulee olla linjassa EU:n kompassin kanssa, kuten luonnoksessa onkin.
- Suomen digikompassin tulisi tarjota rakenne käydä tavoitteellista keskustelua digikehityksen suunnasta eri osapuolien kesken ja täten luoda samalla yhteistä tilannekuvaa kehittämisen tarpeista niin Suomessa kuin EU:ssa.
- Digikompassin linjausten ja toimenpiteiden tulisi olla kaikki toimialat kattavia. Esimerkiksi Suomessa siirtymä moderniin palveluyhteis-kuntaan ja digitaalisten kuluttajapalveluiden tuottamisen eturinta-maan on verrokkimaita jäljessä. Tämän takia tarvitaan toimia kansainvälisesti kilpailukykyisen ja integroituneen sekä tehokkaan kuluttajapalvelualan synnyttämiseksi.
- Vaikuttavuuden saavuttamiseksi kompassin mallia (tavoitteet, avaintulokset, mittarit) tulisi yksinkertaistaa määrältään huomattavasti. Työssä tulee pyrkiä rajattuun määrään selkeitä ja mitattavissa olevia tavoitteita ja avaintuloksia, muuten asiakirjan vaikuttavuus jää ohueksi.
- Lausunnolla ollut digikompassin luonnos on ymmärrettävästi vielä keskeneräinen, jotta se nykyisessä muodossaan voisi täyttää tarkoituksensa pitkäaikaisena ja kokoavana digijohtamisen työkaluna.
- Luonnoksesta ei myöskään uskottavasti näkynyt eri ministeriöiden sitoutuminen digikompassin jatkokehitykseen.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Haasteet ja mahdollisuudet on tunnistettu hyvin. Luonnos tunnistaa Suomen yleiset haasteet ja mahdollisuudet digitalisaation ja datatalouden kehittämisessä ja hyödyntämisessä kompassin tarkoitusta varten riittävällä laajuudella ja tarkkuudella.
- On tärkeätä, että kompassi huomioi kotimaisen digitalisaatiokehityksen keskeiset, niin yksityisen kuin julkisen sektorin tuottavuutta haittaavat pullonkaulat, kuten osaajapulan tai ICT-investointien suhteellisen alhaisen asteen.
- Pidämme tärkeänä tiedon (datan) jakamisen ja käsittelyn toiminta-malleja ja -tapoja, joita kehitettäessä on huomioitava tietoturvallisuus ja varauduttava myös uudentyyppisiin riskeihin. Tietosuoja- ja tiedonjakamislainsäädännöt on aina valmisteluvaiheessa harmoni-soitava keskenään.
- Osallisuuden korostaminen on tärkeää. Yritysten lisäksi kansalaiset on pidettävä digikehityksessä mukana. Tämä edellyttää digitaalisten palvelujen tuen vahvistamista ja yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken.
- Digitaidot osana kansalaistaitoja on tervetullut avaus.
- On toivottavaa, että kompassin lopullisessa versiossa yleiset haasteet ja mahdollisuudet esitettäisiin havainnollisemmin ja jäsennellymmiin esimerkiksi SWOT-nelikentän muodossa.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

- Digitalisaatioon ja digivihreään siirtymään liittyvät osaamisvaatimukset (sis. kyber- ja dataosaaminen) on tunnistettu ja huomioitu kaikilla koulutusasteilla ml. opettajankoulutus molemmat kansalliskielet huomioiden.
- Tässä tulisi näkyä, että tämä koskettaa kaikkien koulutusasteiden ohella kaikkia koulutusaloja
- Osaamisen avaintuloksiin kirjattu s. 21 "Kyberturvallisuuden koulutus on kiinteä osa opetus- ja koulustarjontaa kaikilla tasoilla" on tärkeä kirjaus, tähän tulisi täsmentää, että koskee kaikkia tasoja ja kaikkia aloja. Kyberosaamista tarvitaan aivan jokaisella toimialalla.
- Osaajapulan ratkaisemiseen tarvitaan nopeita ja vaikuttavia toimia. Osaajapula on tällä hetkellä keskeinen yritysten digikehityksen haaste, esitämme digitaalisen osaamisen osiota koskevaa tavoitetta muokattavan seuraavasti: "Koulutus ja tutkimus vastaavat niin määrällisesti kuin laadullisesti työelämässä ja yhteiskunnassa tarvitta-vaan ICT- ja muun digitaalisen osaamisen tarpeeseen.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

- Tavoitteet ovat kannatettavia. Huomautamme kuitenkin, että osa-alueen tietyt tavoitteet (mm. Datatalous -osio) sisältävät käsitteitä kuten datainfrastruktuuri ja luottamusinfrastruktuuri, jotka ovat monitulkintaisia ja vaativat näin tarkentamista ja avaamista.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

- Korostamme digitalisaation ja datatalouden tavoitteiden linjakkuutta suhteessa Green Deal –strategian tavoitteisiin. Digivihreän siirtymän tavoitteet yhdessä kansallisen tki-tavoitteen ja investointien kanssa kirittävät kaikenkokoisia yrityksiä yhteistyöhön, uusien teknologioiden käyttöönottoon ja arvon tuottoon liiketoiminnassa.
- Korostamme, että ehdotettujen tavoitteiden ja avaintulosten tulee muodostaa toimialaneutraali kokonaisuus, jolloin myös palvelu- ja kuluttajaliiketoiminta tulee ottaa paremmin huomioon. Jatkotyöskentelyssä digikompassissa on syytä huomioida maailmanluokan kuluttajapalveluosaamisen merkitys yhtenä keskeisenä digisiirtymään liittyvänä mahdollisuutena kaikenkokoisille yrityksille.
- Pk-yritysten osalta haluamme korostaa keskisuurten työnantajayritysten merkitystä. Suomi tarvitsee lisää keskisuuria työnantajayrityksiä, koska niillä on riittävät voimavarat kansainvälistyä ja työllistää. Jotta näin tapahtuisi, on turvattava pienten ja startuppien polku kohti keskisuurta yrityskokoluokkaa, ei pelkästään keskittyttävä niiden määrän lisäämiseen.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

- EK pitää hyvänä panostuksia elämäntapahtuma-/liiketoimintatapahtumakohtaisiin palvelukokonaisuuksiin.
- Koska julkisen sektorin digitalisaation yksi ensisijaisista pyrkimyksistä on keventää yritysasiakkaiden hallinnollista taakkaa, esitämme, että ihmiskeskeistä julkista hallintoa koskevan osion tavoitetta täydennettäisiin tältä osin: ”Ihmiskeskeinen hallinto on ennakoivasti automatisoinut ja digitalisoinut merkittävän osan julkisista palveluista ja vähentänyt henkilö- ja yritysasiakkaiden asiointitaakkaa.
- Lisäksi julkisten palveluiden tulisi noudattaa ”kysy vain kerran” -periaatetta, jolloin vähennetään päällekkäistä työtä sekä yritysten hallinnollista taakkaa.
- Automatisaation lisääminen julkisessa päätöksenteossa on kannatettavaa päätösten nopeuden sekä tasalaatuisuuden vuoksi.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

- Avaintulokset ovat yleisesti ottaen kannatettavia. Ne avaintulokset, joita ei pystytä mittaamaan tai osoittamaan lähtötilannetta, tulisi jättää pois lopullisesta versiosta. Lisäksi priorisointia tulisi tarkastella vaikuttavuuden kautta, näin välttämään mahdollisista toisilleen alisteisista avaintuloksista.
- Vaikuttavasta avaintuloksesta esimerkkinä TKI-toiminnan kansallinen tavoite: vuoteen 2030 mennessä TKI-osuus bruttokansantuotteesta 4 %. Tämä on mitattavissa oleva tavoite ja on vaikuttavuudeltaan läpileikkaava koko yritys kentässä. Lisäksi se pitää sisällään monia eri toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi, joita voi kehittää ja päivittää ajassa.

- Tilannetietoisuuden kannalta olisi perusteltua kertoa, mikä on Suomen lähtötilanne ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä määrällinen mittari. Nämä tulisi lisätä kompassin lopulliseen versioon.

Osaaminen

- Esitetyt osaamisen avaintulokset ovat kannatettavia. Korostamme digiosaamiseen ja datatalouteen liittyvien vahvuuksien kehittämistä kunnianhimoisesti.
- Erityisen kannattava on ehdotettu avaintulos ICT-alan asiantuntijoiden rekrytoinnissa haasteita kokevien yritysten osuuden vähenemisestä. Pidämme tärkeinä kaikkiaan avaintuloksia, jotka koskevat ICT-alan asiantuntijoiden saatavuutta, ICT-alan asiantuntijoiden rekrytointihaasteita ja naisten osuutta ICT-alan ammattilaisista.
- Tilannetietoisuuden kannalta olisi perusteltua kertoa, mikä on Suomen lähtötilanne ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä määrällinen mittari.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

- Avaintulokset ovat yleisesti ottaen kannatettavia.
- Tilannetietoisuuden kannalta olisi perusteltua kertoa, mikä on Suomen lähtötilanne ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä määrällinen mittari.
- Lisäksi on hyvä, että kyberturvallisuus on huomioitu kattavasti ja sisältää kriittisten toimialojen lisäksi myös laajemman yhteiskunnan ja muiden kuin kriittisten alojen kyberturvaosaamisen.
- Tärkeää, että tietoliikenneyhteyksiä kehitetään ja rakennetaan pää-sääntöisesti markkina- ja kysyntälähtöisesti.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

- Avaintulokset ovat yleisesti ottaen kannatettavia. Tilannetietoisuuden kannalta olisi perusteltua kertoa, mikä on Suomen lähtötilanne ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä määrällinen mittari.
- Digiteknologioita koskevaan osioon esitämme lisättäväksi avaintulosta teknologian yritysvaikutuksista. ”Yritysten ICT investoinnit kasvavat vuosittain.” ja ”Pk-yritysten ICT - investoinnit kaikilla toimialoilla kasvavat” ovat ylimalkaisia eivätkä välttämättä ohjaa toimintaa tarkoituksen mukaisella tavalla.
- Digivihreän siirtymän avaintuloksiin ehdotamme lisättäväksi kansallisen TKI-tavoitteen (TKI-investoinnit 4 %/BKT vuoteen 2030 mennessä.)

- Verkkokaupassa suomalaiset yritykset menestyvät suhteessa heikommin kuin muilla liiketoiminnan digitalisaation osa-alueilla. Pk-yritysten digikyvykkyyden osioon esitämme siksi lisättäväksi avaintulosta pk-yritysten verkkokaupasta kattaen verkkokaupan käytön, kuluttajamyynnin sekä ulkomaille suuntautuvan myynnin
- Kaiken kokoisten yritysten suhteen kunnianhimon taso tulisi nostaa korkean tason, ns. digiedelläkävijöiden yritysten osuudessa 30 %:iin v. 2030 mennessä, muutoin pk-yrityksiin liittyvät määrälliset tavoitteet ovat kannatettavia.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

- Avaintulokset ovat yleisesti ottaen kannatettavia ja ohjaavat palveluiden kehittämiseen ensisijaisesti digitaalisiksi.
- Tilannetietoisuuden kannalta olisi perusteltua kertoa, mikä on Suomen lähtötilanne ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä määrällinen mittari.

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Mittareista yleisesti:

Ehdotetuissa mittareissa on paljon kannatettavaa.

- Tarkempi osuvien mittareiden pohdinta onnistunee paremmin seuraavassa vaiheessa, kun riittävä määrällinen ja laadullinen priorisointi tavoitteiden suhteen on tehty.
- Epämääräiset mittarit tulee poistaa seuraavasta versiosta.
- Digiteknologiat osaan suosittelemme lisättäväksi mittaria kaikkien yritysten ICT-investoinneista sekä Digibarometriin perustuvaa mittaria teknologian vaikutuksista.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Suomen digikompassin toimeenpanon varmistamiseksi se tarvitsee laajaa sitoutumista, siilot rikkovat rakenteet sekä riittävät resurssit. On keskeistä, että tällä hallituskaudella perustettu digitoimisto saa kaikkien keskeisten ministeriöiden tuen sekä syksyllä 2021 perustettu digiministeriryhmä jatkaa toimintaansa myös seuraavalla hallituskaudella.
- Tiivis yhteistyö ja vuoropuhelu elinkeinoelämän kanssa takaa yhden keskeisistä toimeenpanon menestystekijöistä.
- Erityisesti julkisen sektorin digipalveluiden vaikuttavuuden näkökulmasta ehdotamme huomioitavaksi seuraavia kriteereitä:
 1. Otetaan lähtökohdaksi yrityspalveluin kehittäminen ensisijaisesti digitaalisiksi.
 2. Kysytään tietoja vain kerran.
 3. Huolehditaan palveluiden käytettävyydestä, turvallisuudesta ja yhteen toimivuudesta.
 4. Otetaan siinä määrin kuin mahdollista käyttöön "julkinen mahdollistaa, yksityinen toteuttaa" -periaate.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Kompassin valmistelussa avoin ja osallistava yhteistyö - siitä kiitos! Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää Suomen digikompassia lupaavana mahdollisuutena pitkän tähtäimen malliksi digi- ja teknologiapolitiikan kokonaisvaltaiseen johtamiseen niin Suomessa kuin EU:ssa. Nyt lausunnolla oleva luonnos kattaa sisällöllisesti oikeita asioita, vaikka vaatiikin vielä melkoisesti napakoittamista.

Heikinheimo Arja
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Tuuliainen Mika
Elinkeinoelämän keskusliitto EK